

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

Центральноукраїнський державний
університет імені Володимира Винниченка

Факультети математики, природничих наук та технологій
історії, бізнес освіти та права

Кафедри інформатики, програмування, штучного інтелекту та
технологічної освіти
права та правоохоронної діяльності

«ЗАТВЕРДЖУЮ»
В.о. завідувача кафедри
професор Л.О. Чистякова

«___» серпня 2024 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ОК ПП-2 ЦИВІЛЬНИЙ ЗАХИСТ

(шифр і назва навчальної дисципліни)

Рівень вищої освіти: другий (магістерський) рівень вищої освіти

Галузь знань: 26 "Цивільна безпека"

(шифр, назва галузі)

Спеціальність: 262 "Правоохоронна діяльність"

(шифр і назва спеціальності)

Освітня програма "Правоохоронна діяльність"

(назва)

Форма навчання денна, заочна

(денна, заочна.)

2024 – 2025 навчальний рік

Робоча програма навчальної дисципліни **Цивільний захист**
(назва навчальної дисципліни)
розроблена на основі освітньо-професійної програми **"Правоохоронна діяльність"**,
(назва ОПП)
навчального плану підготовки здобувачів вищої освіти освітнього ступеня **магістр** за спеціальністю **262 "Правоохоронна діяльність"**
(шифр і назва спеціальності)

Розробники: **Ткачук Андрій Іванович, доцент кафедри інформатики, програмування, штучного інтелекту та технологічної освіти, кандидат технічних наук, доцент**
(вказати авторів, їхні посади, наукові ступені та вчені звання)

Робочу програму обговорено та схвалено на засіданні кафедри **інформатики, програмування, штучного інтелекту та технологічної освіти**

Протокол від «__» серпня 2024 року № 2

В.о. завідувача кафедри **інформатики, програмування, штучного інтелекту та технологічної освіти**

_____ **Чистякова Л.О.**
(підпис) (прізвище та ініціали)

Робоча програма навчальної дисципліни "Цивільний захист" для студентів спеціальності 262 "Правоохоронна діяльність" за другим (магістерським) рівнем вищої освіти. ЦДУ імені В. Винниченка, 2024. 24 с.

© Ткачук А.І., 2024 рік
© ЦДУ імені В. Винниченка,
2024 рік

1. ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

1.1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, рівень вищої освіти	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 3	Галузь знань <u>26 "Цивільна безпека"</u> (шифр і назва)	Нормативна	
Індивідуальне навчально-дослідне завдання <u>реферат</u> (назва)	Спеціальність: <u>262 "Правоохоронна діяльність"</u> (шифр і назва)	Рік підготовки	
Загальна кількість годин – 90		1-й	1-й
		Семестр	
		I-й	I-й
		Лекції	
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 2 самостійної роботи студента – 56	Освітня програма: <u>"Правоохоронна діяльність"</u> (шифр і назва)	20 год.	4 год.
		Практичні, семінарські	
	14 год.	4 год.	
	Лабораторні		
	– год.	– год.	
	Самостійна робота		
	56 год.	82 год.	
	Індивідуальні завдання:		
	– год.		
	Вид контролю:		
		залік	залік

1.2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета – формування у студентів системних компетенцій та знань, необхідних для вирішення питань цивільного захисту у сфері правоохоронної діяльності та повсякденній діяльності, здатності впроваджувати досягнення науково-технічного прогресу та інноваційні проекти, що спрямовані на попередження та відвернення надзвичайних ситуацій (НС) на об'єктах суб'єкта господарювання, ліквідацію їх наслідків та оперативне надання допомоги потерпілим.

Завдання – вивчення дисципліни передбачає засвоєння студентами новітніх теорій, методів і технологій з прогнозування НС, побудови моделей їхнього розвитку, визначення рівня ризику та обґрунтування комплексу заходів, спрямованих на відвернення НС, захисту персоналу, населення, матеріальних та культурних цінностей в умовах НС, локалізації та ліквідації їхніх наслідків.

У результаті вивчення навчальної дисципліни здобувач вищої освіти має набути здатність розв'язувати складні задачі і проблеми у сфері правоохоронної

діяльності та/або у процесі навчання, що передбачає проведення досліджень та/або здійснення інновацій та характеризується невизначеністю умов і вимог (ІК).

У результаті вивчення навчальної дисципліни у студента мають бути сформовані такі **компетентності**:

загальні	фахові
<p>ЗК1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.</p> <p>ЗК2. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.</p> <p>ЗК4. Здатність проведення досліджень на відповідному рівні.</p> <p>ЗК5. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.</p> <p>ЗК7. Здатність до адаптації та дії в новій ситуації.</p> <p>ЗК8. Здатність приймати обґрунтовані рішення.</p>	<p>СК8. Здатність визначено і наполегливо ставити професійні завдання та організовувати підлеглих для їх виконання, брати на себе відповідальність за результати виконання цих завдань.</p> <p>СК10. Здатність аналізувати, оцінювати й застосовувати сучасні інформаційні технології під час рішення професійних завдань.</p>

1.3. Очікувані програмні результати навчання:

- РН4.** Узагальнювати практичні результати роботи і пропонувати нові рішення, з урахуванням цілей, обмежень, правових, соціальних, економічних та етичних аспектів.
- РН9.** Використовувати у професійній діяльності сучасні інформаційні технології, бази даних та стандартне і спеціалізоване програмне забезпечення.
- РН11.** Розробляти та кваліфіковано застосовувати нормативно-правові акти в різних сферах юридичної діяльності, реалізовувати норми матеріального й процесуального права в професійній діяльності.
- РН13.** Відшукувати необхідну інформацію в спеціальній літературі, базах даних, інших джерелах інформації, аналізувати та об'єктивно оцінювати інформацію.
- РН16.** Використовувати сучасні методи і засоби системного аналізу, імітаційного моделювання, збирання та оброблення інформації для аналізу варіантів і прийняття рішень при виконанні професійних завдань.
- РН18.** Мати навички вирішення завдань у складі міжвідомчих органів з проблем забезпечення безпеки та підтримання правопорядку.

2. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Модуль 1. Загальна підготовка

Тема 1. Система цивільного захисту України

Основні засади державної політики у сфері цивільного захисту. Сили цивільного захисту України. Єдина державна система цивільного захисту. Міжнародні правові основи цивільного захисту.

Тема 2. Небезпеки, що можуть спричинити надзвичайні ситуації

Класифікації надзвичайних ситуацій. Небезпеки, що можуть спричинити НС природного характеру. Небезпеки, що можуть спричинити НС техногенного характеру.

Тема 3. Характеристики зон радіоактивного, хімічного та біологічного зараження

Надзвичайні ситуації воєнного характеру. Зона радіоактивного зараження. Зона хімічного зараження. Зона біологічного зараження.

Тема 4. Моніторинг і прогнозування надзвичайних ситуацій

Мережа спостереження і лабораторного контролю. Урядова інформаційно-аналітична система з питань надзвичайних ситуацій. Прилади радіаційної розвідки та дозиметричного контролю. Прилади хімічної розвідки. Оцінка радіаційної обстановки. Оцінка хімічної обстановки. Оцінка пожежної обстановки. Оцінка інженерної обстановки.

Модуль 2. Профільна підготовка

Тема 5. Забезпечення заходів і дій в межах ЄДСЦЗ

Основні заходи у сфері цивільного захисту. Оповіщення про загрозу або виникнення надзвичайних ситуацій. Реагування на надзвичайні ситуації та ліквідація їх наслідків. Організація життєзабезпечення постраждалого населення в НС. Евакуаційні заходи. Укриття населення в захисних спорудах цивільного захисту. Засоби індивідуального захисту. Забезпечення пожежної безпеки. Державний нагляд (контроль) у сфері техногенної та пожежної безпеки.

Тема 6. Заходи і дії ЦЗ в рамках профільної підготовки

Психологічний захист. Надання екстреної психологічної допомоги постраждалому населенню внаслідок надзвичайної ситуації. Методика організації «Дня Цивільного захисту» у закладах освіти.

Тема 7. Планування заходів з питань цивільного захисту

Структурно-функціональна модель протидії НС. Загальні принципи превентивного та оперативного (аварійного) планування заходів щодо зниження ризиків і зменшення масштабів НС. Вимоги до складу, змісту та форми плануючої документації. Методика розроблення планів з попередження НС. Комплекс організаційних та інженерно-технічних заходів щодо запобігання та мінімізації наслідків НС природного характеру. Особливості планування дій персоналу щодо локалізації і ліквідації аварійних ситуацій і аварій на ПНО та пом'якшення їхніх наслідків. Вимоги до складання та змісту аналітичної і оперативної частини плану локалізації і ліквідації аварійних ситуацій. Методика планування заходів із фізичного, функціонального, та комбінованого захисту персоналу, а також ліквідації наслідків НС, на основі прогнозу варіантів (сценаріїв) розвитку обстановки, аналізу власних та ресурсів третіх сторін щодо реагування на НС та ліквідації їхніх наслідків з урахуванням режиму функціонування системи.

3. СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Назви розділів і тем	Кількість годин											
	денна форма						заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	п	лаб.	інд.	с.р.		л	п	лаб.	інд.	с.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Модуль 1. Загальна підготовка												
Тема 1. Система цивільного захисту України	14	4	2			8	14	1	1			12
Тема 2. Небезпеки, що можуть спричинити надзвичайні ситуації	14	4	2			8	14	1	1			12
Тема 3. Характеристики зон радіоактивного, хімічного та біологічного зараження	12	2	2			8	14	1	1			12
Тема 4. Моніторинг і прогнозування надзвичайних ситуацій	12	2	2			8	14	1	1			12
Разом за Модулем 1	52	12	8			32	56	4	4			48
Модуль 2. Профільна підготовка												
Тема 5. Забезпечення заходів і дій в межах ЄДСЦЗ	14	4	2			8	13					13
Тема 6. Заходи і дії ЦЗ в рамках профільної підготовки	12	2	2			8	11					11
Тема 7. Планування заходів з питань цивільного захисту	12	2	2			8	10					10
Разом за Модулем 2	38	8	6			24	34					34
Усього годин	90	20	14			56	90	4	4			82

4. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

4.1. Теми лекційних занять

4.1.1 денна форма навчання

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Система цивільного захисту України	4
2	Небезпеки, що можуть спричинити надзвичайні ситуації	4
3	Характеристики зон радіоактивного, хімічного та біологічного зараження	2
4	Моніторинг і прогнозування надзвичайних ситуацій	2
5	Забезпечення заходів і дій в межах ЄДСЦЗ	4
6	Заходи і дії ЦЗ в рамках профільної підготовки	2
7	Планування заходів з питань цивільного захисту	2
	Разом	20

4.1.2 заочна форма навчання

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Система цивільного захисту України	1
2	Небезпеки, що можуть спричинити надзвичайні ситуації	1
3	Характеристики зон радіоактивного, хімічного та біологічного зараження	1
4	Моніторинг і прогнозування надзвичайних ситуацій	1
5	Забезпечення заходів і дій в межах ЄДСЦЗ	
6	Заходи і дії ЦЗ в рамках профільної підготовки	
7	Планування заходів з питань цивільного захисту	
	Разом	4

4.2. Теми семінарських (практичних) занять

4.2.1 денна форма навчання

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Система цивільного захисту України	2
2	Небезпеки, що можуть спричинити надзвичайні ситуації	2
3	Характеристики зон радіоактивного, хімічного та біологічного зараження	2
4	Моніторинг і прогнозування надзвичайних ситуацій	2
5	Забезпечення заходів і дій в межах ЄДСЦЗ	2
6	Заходи і дії ЦЗ в рамках профільної підготовки	2
7	Планування заходів з питань цивільного захисту	2
	Разом	14

4.2.2 заочна форма навчання

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Система цивільного захисту України	1

2	Небезпеки, що можуть спричинити надзвичайні ситуації	1
3	Характеристики зон радіоактивного, хімічного та біологічного зараження	1
4	Моніторинг і прогнозування надзвичайних ситуацій	1
5	Забезпечення заходів і дій в межах ЄДСЦЗ	
6	Заходи і дії ЦЗ в рамках профільної підготовки	
7	Планування заходів з питань цивільного захисту	
	Разом	4

4.3. Темати лабораторних занять

4.3.1 денна форма навчання

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	<i>не передбачено</i>	
	Разом	

4.3.2 заочна форма навчання

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	<i>не передбачено</i>	

4.4. Завдання для самостійної роботи

4.4.1 денна форма навчання

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Система цивільного захисту України	8
2	Небезпеки, що можуть спричинити надзвичайні ситуації	8
3	Характеристики зон радіоактивного, хімічного та біологічного зараження	8
4	Моніторинг і прогнозування надзвичайних ситуацій	8
5	Забезпечення заходів і дій в межах ЄДСЦЗ	8
6	Заходи і дії ЦЗ в рамках профільної підготовки	8
7	Планування заходів з питань цивільного захисту	8
	Разом	56

4.4.2 заочна форма навчання

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Система цивільного захисту України	12
2	Небезпеки, що можуть спричинити надзвичайні ситуації	12
3	Характеристики зон радіоактивного, хімічного та біологічного зараження	12
4	Моніторинг і прогнозування надзвичайних ситуацій	12
5	Забезпечення заходів і дій в межах ЄДСЦЗ	13
6	Заходи і дії ЦЗ в рамках профільної підготовки	11
7	Планування заходів з питань цивільного захисту	10
	Разом	82

Примітка. Самостійна робота складається: з опрацювання матеріалу лекцій та підготовки до практичних занять, опрацювання та конспектування теоретичних питань поза лекціями.

4.5. Індивідуальне навчально-дослідне завдання

Для ІНДЗ даної дисципліни пропонуються реферат з теми.

Методичні рекомендації з індивідуальних завдань. Індивідуальне науково-дослідне завдання має висвітлити одну із запропонованих проблем, які розкладаються у курсі «Цивільний захист» (список рекомендованих тем індивідуальних науково-дослідних завдань наведений нижче). Результатом виконання індивідуального науково-дослідного завдання має стати **реферат**, який подається на кафедру за тиждень до останнього практичного заняття з курсу. Захист результатів дослідження може супроводжуватися презентацією з використанням ІКТ.

Реферат повинен містити: титульний аркуш; зміст; перелік умовних позначень (при необхідності); вступ; основну частину; висновки; додатки (при необхідності); список використаних джерел.

Вступ розкриває сутність і стан наукової проблеми (задачі) та її значущість, підстави і вихідні дані для розроблення теми, обґрунтування необхідності проведення дослідження. У вступі мають бути виділені рубрики: актуальність теми; мета і завдання дослідження, об'єкт дослідження (це процес або явище, що породжує проблемну ситуацію й обране для вивчення), предмет дослідження (міститься в межах об'єкта), методи дослідження, наукова новизна одержаних результатів або практичне значення одержаних результатів.

Основна частина реферату складається з розділів, підрозділів, пунктів, підпунктів. Кожний розділ починають з нової сторінки. Основному тексту кожного розділу може передувати передмова з коротким описом обраного напрямку та обґрунтуванням застосованих методів досліджень. У кінці кожного розділу формулюють висновки із стислим викладенням наведених у розділі наукових і практичних результатів.

Висновки. Викладають найважливіші наукові та практичні результати, одержані в дослідженні, які повинні містити формулювання розв'язаної наукової проблеми (задачі), її значення для науки і практики. Далі формулюють висновки та рекомендації щодо наукового та практичного використання здобутих результатів.

До **додатків** за необхідності доцільно включати допоміжний матеріал: проміжні математичні доведення, формули та розрахунки; таблиці допоміжних цифрових даних; інструкції та методики, опис алгоритмів і програм вирішення задач на ПК, розроблених у дослідженні; допоміжні ілюстрації.

Список використаних джерел слід розміщувати в алфавітному порядку та оформляти за останніми вимогами МОНУ (відповідно до ДСТУ 8302-2015 Інформація та документація. Бібліографічне посилання. Загальні положення та правила складання).

Правила оформлення реферату:

- матеріали подавати у друкованому вигляді (1 примірник) та в електронному вигляді прикріплені до відповідного завдання в *Classroom* (разом з презентацією);

- реферат повинен мати не менше 10 повних сторінок основної частини;
- розмір аркуша – А-4 (21 см×29,7 см);
- розміри полів: зверху і знизу – 20 мм, справа – 20 мм, зліва – 20 мм;
- міжстрочковий інтервал – 1;
- текст друкувати в редакторі Word for Windows шрифтом Times New Roman, розмір шрифту 14 у форматі .rtf або .doc, основний текст вирівнювати по ширині, відступ 1 см. Малюнки виконувати в Microsoft Word. Скановані малюнки виконувати з роздільною здатністю не менш ніж 300 dpi.

4.6. Методи навчання

Під час вивчення дисципліни "*Цивільний захист*" передбачено комплексне використання різноманітних методів організації і здійснення навчально-пізнавальної діяльності студентів та методів стимулювання і мотивації їх навчання, що сприяє розвитку творчих засад особистості майбутнього фахівця, з урахуванням індивідуальних особливостей учасників освітнього процесу.

З метою формування професійних компетентностей широко впроваджуються інноваційні методи навчання. Це – комп'ютерна підтримка освітнього процесу, впровадження інтерактивних методів навчання (робота в малих групах, мозковий штурм, ситуативне моделювання, опрацювання дискусійних питань, кейс-метод, проєктний метод тощо).

За джерелами знань на заняттях використовуються словесні (розповідь, бесіда, лекція) та практичні методи.

За рівнем самостійної розумової діяльності використовуються проблемно-інформаційний, проєктно-пошуковий, дослідницький методи.

Із метою забезпечення максимального засвоєння студентами матеріалу курсу використовуються наступні методи навчання:

1) *методи організації та здійснення навчально-пізнавальної діяльності:*

- словесні (лекція-монолог, лекція-діалог, проблемна-лекція);
- наочні (презентація, демонстрування);
- практичні методи (вправи; практичні завдання);

2) *методи стимулювання й мотивації навчально-пізнавальної діяльності:*

- метод проблемного викладу матеріалу;
- моделювання життєвих ситуацій;
- мозковий штурм;
- метод опори на життєвий досвід;
- навчальної дискусії;

3) *методи контролю й самоконтролю за ефективністю навчально-пізнавальної діяльності:*

- усного контролю;
- письмового контролю;
- самоконтролю та взаємоконтролю;
- рецензування відповідей.

4.7. Засоби діагностики результатів навчання здобувачів освіти.

Порядок та критерії виставлення балів

Контрольні заходи здійснюються з дотриманням вимог об'єктивності, індивідуального підходу, системності, всебічності.

Засобами оцінювання та методами демонстрування результатів навчання є:

- залік;
- реферати;
- презентації результатів виконаних завдань та досліджень;
- розрахункові роботи;
- інші види індивідуальних та групових завдань.

Використовуються такі методи контролю (усний, письмовий), які мають сприяти підвищенню мотивації студентів до навчально-пізнавальної діяльності.

Поточний контроль. *Завданням поточного контролю* є перевірка розуміння та засвоєння певної частини учбового матеріалу, рівня сформованості навичок, умінь самостійно опрацювати навчальний матеріал, здатності осмислити зміст теми.

Об'єктами поточного контролю знань студента є систематичність та активність роботи на заняттях; виконання завдань для самостійної роботи. Оцінюванню можуть підлягати: рівень знань, продемонстрований у відповідях і виступах на практичних заняттях; активність при обговоренні питань практичного заняття; результати тестування тощо.

У разі невиконання завдань поточного контролю студент має право скласти їх індивідуально до останнього практичного заняття за дозволом завідувача кафедри. Порядок такого контролю регламентований викладачем.

Поточний контроль здійснюється протягом семестру під час проведення аудиторних занять, консультацій, організації самостійної роботи у формі опитування, виступів на практичних заняттях, контролю засвоєння навчального матеріалу, запланованого на самостійне опрацювання студентом тощо. Метою є перевірка рівня навчальних досягнень студента під час вивчення навчального матеріалу. Оцінка за ІНДЗ виставляється на практичному занятті з дисципліни на основі попереднього ознайомлення викладача зі змістом ІНДЗ та захисту завдання шляхом усного звіту студента про виконану роботу (до 5 хв.).

Підсумковий контроль. *Завданням підсумкового контролю* є перевірка розуміння студентом програмного матеріалу в цілому, логіки та взаємозв'язків між окремими розділами, здатності творчого використання накопичених знань, умінь сформулювати своє ставлення до певної проблеми навчальної дисципліни тощо. Семестровий контроль у формі *заліку* з дисципліни "**Цивільний захист**" проводиться на останньому практичному занятті шляхом визначення кінцевої суми балів після виставлення оцінок за всі практичні заняття та ІНДЗ.

4.8. Перелік програмових питань для самоконтролю:

Тема: "Система Цивільного захисту України"

1. Цивільний захист, його правова основа. Надзвичайна ситуація.
2. Мета та основні принципи здійснення цивільного захисту.
3. Координація діяльності органів виконавчої влади у сфері ЦЗ.
4. Керівництво ЦЗ України. Органи управління ЦЗ України.
5. Управління з питань ЦЗ обласних державних адміністрацій.
6. Управління ДСНС України, його основні завдання.
7. Начальник Управління ДСНС. Державні інспектори з нагляду (контролю) у сфері пожежної та техногенної безпеки.
8. Повноваження Кабінету Міністрів України у сфері ЦЗ.

9. Повноваження ДСНС України.
10. Повноваження Ради міністрів АРК, місцевих державних адміністрацій, органів місцевого самоврядування у сфері ЦЗ.
11. Завдання і обов'язки суб'єктів господарювання у сфері ЦЗ.
12. Права і обов'язки громадян України у сфері цивільного захисту.
13. Сили ЦЗ. Аварійно-рятувальні та ін. невідкладні роботи. Засоби ЦЗ.
14. Аварійно-рятувальні служби, їх види, завдання та права.
15. Оперативно-рятувальна служба цивільного захисту ДСНС України.
16. Спеціалізовані служби ЦЗ.
17. Сили і засоби ЦЗ Міненерговугілля, Мінінфраструктури, Держлісагентства та інше.
18. Формування ЦЗ. Добровільні формування ЦЗ.
19. ЄДСЦЗ та її завдання.
20. Керівництво, склад та організаційна структура ЄДСЦЗ.
21. Функціональні підсистеми ЄДСЦЗ.
22. Територіальні підсистеми ЄДСЦЗ.
23. Постійно діючі органи управління та координаційні органи ЄДСЦЗ.
24. Склад сил ЦЗ ЄДСЦЗ.
25. Режими повсякденного функціонування, підвищеної готовності та НС ЄДСЦЗ.
26. Режим функціонування ЄДСЦЗ в умовах надзвичайного стану.
27. Режим функціонування ЄДСЦЗ в особливий період.
28. I-а Женевська Конвенція "Про поліпшення долі поранених і хворих в діючих арміях" та II-а Женевська Конвенція "Про поліпшення долі поранених, хворих і осіб, які потерпіли корабельну аварію у складі збройних сил на морі".
29. III-я Женевська Конвенція "Про поведінку з військовополоненими".
30. IV-а Женевська Конвенція "Про захист цивільного населення під час війни".
31. Основні положення I-го і II-го Додаткових Протоколів.
32. МОЦО та її співпраця з ЮНДРО, МАГАТЕ, ЮНЕП та ін.
33. Гуманітарні завдання, організація та персонал ЦО країн світу. Права і обов'язки ЦО та її персоналу. Міжнародний розпізнавальний знак ЦО.
34. Міжнародне співробітництво України з іншими державами в галузі ЦЗ.

Тема: "Небезпеки, що можуть спричинити НС"

1. Поняття надзвичайної події, умови, ситуації, потенційно небезпечного заходів та об'єкту, небезпечної речовини та її порогової маси, аварії, катастрофи, небезпечного природного явища та стихійного лиха.
2. Види (класи) надзвичайних ситуацій.
3. Рівні надзвичайних ситуацій.
4. Класифікація НС за швидкістю і раптовістю протікання надзвичайної події. П'ять умовних типових фаз розвитку НС.
5. Загальні властивості та основні групи небезпечних природних явищ.
6. Рятувальні й невідкладні роботи при ліквідації наслідків стихійного лиха.
7. Тектонічні небезпечні природні явища (вулканізм, землетруси).
8. Дії у випадку загрози виникнення, під час та після землетрусу.
9. Зсуви, їх причини виникнення та ознаки. Дії у випадку загрози виникнення, під час та після зсуву.
10. Селевий потік, його причини виникнення. Дії у випадку загрози виникнення,

під час та після сходження селевого потоку.

11. Снігова лавина. Причини виникнення й фактори небезпеки лавин. Дії у випадку загрози виникнення, під час та після сходження лавини.
12. Обвал, осип, карстове провалля, абразія.
13. Гідрологічні небезпечні природні явища (повені, паводки, цунамі).
14. Дії в зоні можливого затоплення, під час повені (паводка) та після них.
15. Метеорологічні небезпечні природні явища. Вітер, циклони, шторм, шквали, урагани, пилові бурі, смерчі.
16. Заходи і дії після отримання штормового попередження, під час та після стихійного лиха.
17. Сильні снігопади і заметілі, снігові замети, сильні морози, ожеледі і тумани.
18. Сильна спека, суховії, посуха, сильні дощі, град, гроза.
19. Пожежі в природних екосистемах. Лісові, підземні та степові пожежі.
20. Дії, якщо ви опинилися в осередку лісової, підземної або степової пожежі.
21. Масові інфекційні захворювання людей, тварин і рослин.
22. Радіаційно небезпечні об'єкти.
23. Аварія з викидом РР. Радіаційні аварії.
24. Дії у випадку загрози виникнення та під час радіаційної аварії.
25. Хімічно небезпечні об'єкти.
26. Аварія з викидом (розливом) НХР.
27. Дії у випадку загрози та під час виникнення аварії з викидом НХР.
28. Пожежо- та вибухонебезпечні об'єкти, пожежі та їх поділ за масштабами і інтенсивністю
29. Вогнестійкість будинку, межа вогнестійкості конструкції, поділ будинків і споруд за ступенем вогнестійкості. Основні вражаючі фактори вибуху.
30. Категорії, на які підрозділяються виробничі будівлі і склади за вибуховою, вибухопожежною і пожежною безпекою.

Тема: "Характеристики зон радіоактивного, хімічного та біологічного зараження"

1. Надзвичайні ситуації воєнного характеру, зброя масового ураження.
2. Надрадіочастотна, радіологічна, інфразвукова, геофізична, кліматична ЗМУ.
3. Променева, електромагнітна, генетична, інформаційна, психотронна ЗМУ.
4. Осередок комбінованого ураження.
5. Характерні риси та можливі наслідки сучасних війн і збройних конфліктів.
6. Ядерна ЗМУ, види ядерних зарядів, тротиловий еквівалент, критична маса, ядерні боєприпаси та їх засоби доставки до цілі.
7. Ядерний вибух, його класифікації, основні вражаючі фактори та масштаби можливих уражень. Осередок ядерного ураження.
8. Ударна хвиля, надмірний тиск і швидкісний напір повітря, тривалість дії. Пошкодження людей і тварин внаслідок дії ударної хвилі.
9. Зони руйнувань внаслідок дії ударної хвилі.
10. Світлове випромінювання ядерного вибуху. Світловий імпульс.
11. Вплив світлового імпульсу на біологічні об'єкти. Вогняні шторми.
12. Проникаюча радіація.
13. Радіоактивне забруднення, його джерела і зони.
14. Види радіоактивних випадань. Вплив на ступінь і характер забруднення

місцевості метеорологічних умов.

15. Електромагнітний імпульс.
16. Поняття хімічної зброї, її бойові властивості, шляхи надходження в організм.
17. Способи зберігання та застосування, ознаки застосування хімічної ЗМУ.
18. Бойові отруйні речовини, їх класифікації, кодування, токсичність.
19. БОР нервово-паралітичні дії. Шкірноаривні БОР.
20. БОР загальноотруйної дії та задушливі. Психотропні БОР.
21. Токсини рослинного, тваринного або мікробного походження.
22. Фітотоксиканти (гербіциди, арборициди, дефоліанти, десиканти).
23. Небезпечні хімічні речовини.
24. Поняття біологічної ЗМУ, її особливості, способи застосування та шляхи проникнення в організм людини.
25. Переносники збудників хвороб. Особливості біологічних засобів, що впливають на утворення і поширення біологічного осередку ураження.
26. Види мікроорганізмів, які використовуються в якості біологічних засобів ураження (бактерії, віруси, рикетсії, грибки)
27. Найнебезпечніші інфекційні хвороби.
28. Зона радіоактивного зараження.
29. Зона хімічного зараження. Осередок хімічного ураження.
30. Зона та осередок біологічного ураження. Карантин. Обсервація.

Тема: "Моніторинг і прогнозування НС"

1. Моніторинг надзвичайних ситуацій. МСЛК
2. Склад та основні завдання МСЛК.
3. Режими діяльності МСЛК.
4. УІАС НС, її задачі та функції. Єдиний банк даних інформаційних ресурсів.
5. Підсистеми інформаційної взаємодії УІАС НС з міжнародними системами спостереження з метою запобігання НС, оперативної карти, "Статистика пожеж". Прогнозно-моделюючі комплекси.
6. Заходи радіаційного і дозиметричного контролю. Іонізуючі випромінювання. Активністю радіоактивного елемента.
7. Дози іонізуючого випромінювання (або опромінення).
8. Потужність доз іонізуючого випромінювання.
9. Виявлення РР та ІВ. Іонізація середовища. Фотографічний, сцинтиляційний та хімічний методи виявлення ІВ.
10. Калориметричний, нейтронно-активаційний, біологічний та розрахунковий методи виявлення ІВ.
11. Іонізаційний метод виявлення ІВ. Газорозрядний лічильник.
12. Прилади радіаційної розвідки та дозиметричного контролю (індикатори, рентгенметри, радіометри, дозиметри).
13. Методи виявлення НХР (хімічний, біохімічний, фізичний та фізико-хімічний).
14. Військовий прилад хімічної розвідки.
15. Радіаційна обстановка, Прогнозування радіоактивного забруднення. Середній вітер та його азимут.
16. Заходи для захисту населення й особового складу рятувальних служб при РЗ.
17. Виявлення радіаційної обстановки методом прогнозування, послідовність оцінки, карта (схема) зон РЗ. Час випадання РР.

18. Оцінка радіаційної обстановки. Час ядерного вибуху, від якого виникло РЗ. Рівні радіації на об'єкті та час їх випромінювання. Значення коефіцієнтів ослаблення радіації будовами, спорудами, сховищами, укриттями, транспортними засобами.
19. Допустимі дози опромінення. Залишкова доза радіації.
20. Розрахунок доз радіації, одержаних людьми при подоланні зон забруднення. Визначення допустимого часу перебування в зоні забруднення при відомому рівні радіації. Визначення допустимого часу початку і тривалості ведення рятувальних робіт при заданій дозі радіації.
21. Кінцевий етап оцінки радіаційної обстановки. Визначення режиму захисту населення і виробничої діяльності об'єкта.
22. Хімічна обстановка. Хмара НХР, глибина її поширення.
23. Вихідні дані для оцінки хімічної обстановки. Стійкість БОР. Час перебування людей у засобах захисту.
24. Прогнозування масштабів зараження НХР. Довгострокове прогнозування.
25. Зона можливого хімічного зараження та її площа. Аварійне прогнозування. Площа зони фактичного зараження.
26. Глибину поширення хмари зараженого повітря з уражаючими концентраціями НХР. Ширина і площа зони хімічного зараження. Час підходу зараженого повітря до певної межі (об'єкта). Час уражаючої дії НХР в осередку хімічного ураження. Втрати людей в осередку хімічного ураження.
27. Пожежна обстановка. Параметри, що впливають на масштаби і характер пожеж населених пунктів і об'єктів господарювання. Щільність забудови.
28. Заходи та вихідні дані для прогнозування пожежної обстановки.
29. Методика прогнозування пожежної обстановки з урахуванням зони теплового випромінювання при пожежі.
30. Оцінка інженерної обстановки.

Тема: "Забезпечення заходів і дій в межах ЄДСЦЗ"

1. Основні заходи у сфері цивільного захисту. Оповіщення та інформування.
2. Інженерний захист територій.
3. Медичний захист, забезпечення санітарного та епідемічного благополуччя населення. Психологічний захист. Біологічний захист населення, тварин і рослин.
4. Радіаційний і хімічний захист населення і територій.
5. Оповіщення про загрозу або виникнення НС та шляхи його забезпечення.
6. Інформація з питань ЦЗ. Система оповіщення та інформативного забезпечення. Сигнал "Увага всім!".
7. Сигнали оповіщення населення в мирний час.
8. Сигнали оповіщення населення у воєнний час.
9. Організація робіт з ліквідації наслідків НС. Державна система пунктів управління. Керівник робіт з ліквідації наслідків НС, його рішення.
10. Штаб з ліквідації наслідків НС. Залучення сил ЦЗ до ліквідації наслідків НС.
11. Проведення аварійно-рятувальних та ін. невідкладних робіт з ліквідації наслідків НС. Гасіння пожеж. Заходи життєзабезпечення постраждалих.
12. Організація життєзабезпечення населення в екстремальних умовах.
13. Медичне забезпечення постраждалого населення в умовах НС. Мобільний

шпиталь ДСНС України.

14. Евакуація, рішення про її проведення.
15. Обов'язкова, загальна, часткова, тимчасова та негайна евакуація.
16. Комбінований спосіб евакуації. Проведення евакуаційних заходів. Евакуаційні комісії та збірні евакуаційні пункти. Проміжні пункти евакуації.
17. Приймальні евакуаційні комісії. Комунально-побутове обслуговування евакуйованого населення.
18. Укриття населення в захисних спорудах ЦЗ. Види захисних споруд ЦЗ.
19. Поділ населення на групи при укритті в захисних спорудах цивільного захисту. Фонд захисних споруд ЦЗ.
20. Засоби індивідуального захисту та їх види. Вимоги до ЗІЗ.
21. Протигази та їх види.
22. Респіратори. Найпростіші ЗІЗ органів дихання. ЗІЗ шкіри.
23. Медичні засоби захисту. Аптечка індивідуальна. Індивідуальний протихімічний пакет й індивідуальний перев'язочний пакет.
24. Заходи щодо забезпечення пожежної безпеки на території України.
25. Призначення і завдання пожежної охорони. Державна та відомча пожежна охорона. Місцева та добровільна пожежна охорона.
26. Державний нагляд (контроль) у сфері техногенної та пожежної безпеки ДСНС України. Повноваження ДСНС при здійсненні державного нагляду.
27. Державні інспектори з нагляду (контролю) у сфері пожежної та техногенної безпеки, їх приписи, розпорядження чи постанови.
28. Підстави для зупинення роботи підприємств, об'єктів, окремих виробництв, цехів, дільниць, експлуатації машин, механізмів, устаткування, транспортних засобів.

Тема: "Заходи і дії ЦЗ в рамках профільної підготовки"

1. Психологічний захист та шляхи його реалізації.
2. Головна мета та завдання психологічного захисту.
3. Принципи надання психологічної допомоги при виникненні НС.
4. Базові функції у напрямку надання психологічної допомоги населенню в умовах НС. Психологічна профілактика і психодіагностичний моніторинг.
5. Сучасні технології психологічного впливу для нейтралізації негативних психічних станів серед населення.
6. Особливості надання екстреної психологічної допомоги постраждалому населенню внаслідок НС.
7. Психологічні рекомендації щодо поведінки з постраждалим населенням. Алгоритм перших дій.
8. Перша психологічна допомога при маренні й галюцинації, апатії, ступорі.
9. Перша психологічна допомога при руховому порушенні, агресії, панічному страху, нервовому тремтінні.
10. Перша психологічна допомога при плачу, істериці, реакції горя.
11. Психологічна допомога при смерті близької людини.
12. Перша психологічна допомога ізольованій внаслідок НС людині.
13. «День Цивільного захисту», мета проведення, підготовка до нього.
14. Основні заходи, що плануються до «Дня ЦЗ», його учасники.
15. Процедура проведення «Дня ЦЗ».

16. Організація бесід при проведенні «Дня ЦЗ».
17. Організація вікторин при проведенні «Дня ЦЗ».
18. Організація тренувань при проведенні «Дня ЦЗ».
19. Організація змагань при проведенні «Дня ЦЗ».
20. Організація естафет при проведенні «Дня ЦЗ».
21. Організація об'єктових тренувань при проведенні «Дня ЦЗ».
22. Підведення підсумків «Дня ЦЗ».

Теми рефератів з дисципліни "Цивільний захист"

1. Урядова інформаційно-аналітична система з питань надзвичайних ситуацій.
2. Ідентифікація потенційно-небезпечних об'єктів.
3. Основні етапи аналізу НС та прогнозування їхніх наслідків.
4. Планування заходів з питань цивільного захисту.
5. Вплив отруйних речовин на людей та надання першої медичної допомоги.
6. Система екстреної допомоги населенню 112.
7. Оцінка радіаційної обстановки після ядерного вибуху.
8. Оцінка радіаційної обстановки при аварії на АЕС та інших РНО.
9. Методика оцінки хімічної обстановки при зараженні БОР та НХР.
10. Оцінка пожежної обстановки.
11. Оцінка інженерної обстановки.
12. Використання медичних засобів індивідуального захисту.
13. Самодопомога і перша медична допомога в надзвичайних ситуаціях.
14. Управління на об'єкті в умовах надзвичайних ситуаціях.
15. Психологічна допомога населенню, яке постраждало внаслідок НС.
16. Оцінка життєво важливих потреб населення у надзвичайних ситуаціях.
17. Гуманітарна допомога у випадках надзвичайних ситуацій.
18. Стійкість роботи об'єкта господарювання в надзвичайних ситуаціях.
19. Основні напрями і необхідні заходи підвищення стійкості роботи об'єктів.
20. Оцінка соціально-економічних наслідків надзвичайних ситуацій.
21. Основні документи, що регламентують порядок оперативного виконання рятувальних та інших невідкладних робіт у районі надзвичайної ситуації.
22. Економічні, організаційні, інженерно-технічні, спеціальні та інші заходи для організації робіт у районі надзвичайної ситуації.
23. Основи проведення рятувальних та інших невідкладних робіт.
24. Організація розвідки району надзвичайної ситуації.
25. Локалізація і ліквідація аварій на комунально-енергетичних мережах і спорудах в умовах пожежі, радіаційного забруднення, зараження НХР.
26. Організація санітарної обробки у стаціонарних та польових умовах.
27. Визначення вартості рятувальних та інших невідкладних робіт при ліквідації наслідків надзвичайної ситуації.
28. Методи розрахунку зон ураження від техногенних вибухів і пожеж та противибуховий і протипожежний захист об'єктів господарювання.
29. Планування заходів із запобігання поширенню інфекційних захворювань з первинного осередку.
30. Єдина система проведення авіаційних робіт з пошуку і рятування.

Вимоги до вибору теми реферату студентом: номер теми реферату повинен

відповідати номеру даного студента в списку групи в журналі на практичні заняття з ЦЗ (**наприклад**, студент **Сидоренко Сидор Сидорович**, який перебуває в списку своєї академічної групи під № 5, обирає тему реферату тільки під № 5 – "Вплив отруйних речовин на людей та надання першої медичної допомоги").

Вимоги до оформлення реферату: обсяг реферату повинен бути не менше 10 сторінок (формат А4) основного тексту зі вступом та висновками (додаються ще три сторінки – титульна сторінка, зміст та список літератури), шрифт основного тексту – 14, стиль – Times New Roman, інтервал – одинарний, всі поля по 2 см, вирівнювання основного тексту по ширині (заголовки – по центру), **текст державною мовою**, в списку літератури не менше 5 джерел з обов'язковими посиланнями на них в тексті реферату (в основному тексті обов'язково ставиться номер джерела в квадратних дужках в кінці цитованого матеріалу з даного джерела).

4.9. Схема нарахування балів, які отримують студенти

Поточний контроль, самостійна робота, індивідуальне завдання							Сума
T1	T2	T3	T4	T5	T6	ІНДЗ	
15	15	15	15	15	15	10	100

T1, T2, ..., T6 – теми практичних занять.

Примітка: На кожному практичному занятті студент за відповідь може набрати максимум 15 балів. Під час оцінювання на практичних заняттях враховується: знання теоретичного матеріалу, що є основою проведення даної роботи; вміння планувати свою роботу; вміння аналізувати та складати таблиці, блок-схеми, принципові схеми тощо; вміння класифікувати та узагальнювати опрацьований матеріал; вміння узагальнювати поданий теоретичний матеріал та робити основні висновки із засвоєного матеріалу.

Шкала оцінювання: національна та ЄКТС

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Шкала ЄКТС	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90-100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
74-81	C		
64-73	D	задовільно	
60-63	E		
35-59	FX	незадовільно	не зараховано
1-34	F	незадовільно	не зараховано

5. НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

5.1. Рекомендована література

Основна

1. Закон України "Кодекс цивільного захисту України" від 02.10.2012 № 5403-VI.
2. Національна доповідь про стан техногенної та природної безпеки в Україні у 2014 році [Електронний ресурс] Режим доступу: [http:// www.dsns.gov.ua](http://www.dsns.gov.ua)
3. Аналітичний огляд стану техногенної та природної безпеки в Україні за 2018 рік [Електронний ресурс] Режим доступу: <http:// www.dsns.gov.ua>
4. Закон України "Про правовий режим надзвичайного стану" від 16.03.2000 № 1550-III.
5. Закону України "Про правовий режим воєнного стану" від 12.05.2015 № 389-VIII.
6. Постанова Кабінету Міністрів України "Про затвердження Порядку класифікації надзвичайних ситуацій за їх рівнями" від 24.03.2004 № 368.
7. Реагування на надзвичайні ситуації: Навч. посіб / О.Г. Барило, П.Б. Волянський, С.О. Гур'єв та ін. К.: Вид-во "Бланк-Прес", 2014. 210 с.
8. Управління силами цивільного захисту під час ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій: конспект лекцій / Укладачі: В.О. Собина, І.М. Неклонський, В.О. Самарін, Д.В. Дяченко. Х.: НУЦЗУ, 2015. 166 с.
9. Цивільний захист [підручник] / О.І. Запорожець, В.О. Михайлюк, Б.Д. Халмурадов та ін. К. : "Центр учбової літератури", 2016. 264 с.
10. Цивільний захист: навчальний посібник / К.О. Левчук, Р.Я. Романюк, А.О. Толок. Дніпродзержинськ : ДДТУ, 2016 р. 325 с.
11. Цивільний захист у схемах: навч. посібник / А.О. Собакарь, Д.Г. Казначеев, В.Д. Поливанюк. Дніпро: Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ, 2018. 144 с.
12. Рачков С.М., Горпинченко В.М. Цивільний захист в закладах загальної середньої освіти. Навчально-методичний посібник. Харків, 2019. 176 с.
13. Цивільний захист. Підручник / Запорожець О.І., Михайлюк В.О., Халмурадов Б.Д., Русаловський А.В., Кулалаєва Н.В. К : Центр навчальної літератури (ЦНЛ), 2019. 264 с.
14. Захист і самопоміч у надзвичайних ситуаціях : посібник для самостійного вивчення населенням способів захисту від надзвичайних ситуацій та дій у разі їх виникнення / за заг. ред. С.І. Осипенка. Київ, 2019. 48 с.
15. Варивода К. С., Горденко С. І. Цивільний захист : підручник. Переяслав (Київ. обл.) : Домбровська Я. М., 2020. 596 с.
16. Актуальні питання цивільного захисту: навчальний посібник / Дубінін В.А., Ізотов В.І., Ляшенко В.В., Маркіна Л.М., Савіна О.Ю., Штейн П.В. ; Нац. ун-т кораблебудув. ім. адмірала Макарова. Миколаїв : НУК, 2020. 462 с.
17. Безпека життєдіяльності та цивільний захист: підручник для студентів спеціальностей з природничих, соціально-гуманітарних наук та інформаційно-комунікаційних технологій / О. Г. Левченко, О. В. Землянська, Н. А. Праховнік, В. В. Зацарний; КПІ ім. Ігоря Сікорського. Київ: Каравела, 2021. 268 с.
18. Безпека життєдіяльності та цивільний захист: Додатки до підручника / О. Г. Левченко, О. В. Землянська, Н. А. Праховнік, В. В. Зацарний; КПІ ім. Ігоря Сікорського. Київ: Каравела, 2021. 312 с.

19. Перші кроки щодо організації цивільного захисту на базовому рівні місцевого самоврядування: серія практичних порадників / О.Я. Лещенко, Г.В. Трунцев, В.М. Михайлов та ін. //за заг. ред. П.Б. Волянського, С.А. Парталіяна. Київ. : ІДУ НД ЦЗ, 2021. Серія 9. 63 с.
20. Особливості цивільного захисту в умовах воєнного конфлікту: Колективна монографія / за редакцією Р. Мугаверо, В. Андропова та М. Кустова. Харків – Рим, 2023. 238 с.

Допоміжна

1. Tkachuk A.I. Application of multimedia technologies in the study of drug addictions as socio-political dangers for safety, labor protection and civil defense / *Contemporary Technologies and Society: Innovations, Artificial Intelligence, and Challenges. Collective Scientific Monograph* // Edited by Valentyna Yuskovych-Zhukovska and Oleg Bogut. Katowice: Wydawnictwo Wyższej Szkoły Technicznej w Katowicach (The University of Technology in Katowice Press), 2023. P. 124-132. (0,83 д. а.) ISBN 978-83-969890-0-0.
2. Ткачук А.І. Сучасні нормативно-правові вимоги щодо вивчення безпеки життєдіяльності, охорони праці та цивільного захисту в закладах вищої освіти України. *Безпека життя і діяльності людини: теорія та практика* : збірник наук. праць Всеукр. наук.-практ. конф., присвяченої Всесвітнім Дням цивільної оборони та охорони праці. (Полтава, 27-28 квітня 2023 р.). Полтава : ПНПУ, 2023. С. 299-303 (0,24 д. а.).
3. Ткачук А.І., Пуляк О.В. Питання сучасної зброї масового ураження при вивченні цивільного захисту, безпеки життєдіяльності та охорони праці в галузі. *Наукові записки. Серія: Педагогічні науки (ЦДУ ім. В. Винниченка)*. Кропивницький, 2023. Вип. 208. С. 239-245. (0,72 д. а.).
4. Пуляк О.В., Ткачук А.І. Пріоритети вивчення теми "Перша психологічна допомога в надзвичайних ситуаціях" на заняттях з цивільного захисту, безпеки життєдіяльності та охорони праці в галузі. *Наукові записки. Серія: Педагогічні науки (ЦДУ ім. В. Винниченка)*. Кропивницький, 2022. Вип. 207. С. 271-276. (0,69 д. а.).
5. Ткачук А.І. Особливості вивчення правових основ "Охорони праці в галузі" і "Цивільного захисту" в умовах воєнного стану та особливого періоду. *Проблеми та інновації в природничо-математичній, технологічній і професійній освіті*: зб. матеріалів XIII-ї Міжнародної науково-практичної онлайн-інтернет конференції, м. Кропивницький, 13-28 червня 2022 року / Відп. ред. М.І. Садовий. Кропивницький: РВВ ЦДПУ ім. В. Винниченка, 2022. С. 198-200 (0,14 д.а.).
6. Ткачук А.І. Сучасна ядерна зброя масового ураження як найбільша глобальна загроза цивільній безпеці населення. *Безпека життя і діяльності людини: теорія та практика* : збірник наук. праць Всеукр. наук.-практ. конф., присвяченої Всесвітнім Дням цивільної оборони та охорони праці. (Полтава, 28 квітня 2022 р.). Полтава : ПНПУ, 2022. С. 192-195 (0,41 д. а.).
7. Миценко І.М., Мезенцева О.М. Цивільна оборона: Навчальний посібник. Чернівці: "Книги-XXI", 2004. 404 с.

8. Шоботов В.М. Цивільна оборона: Навчальний посібник: Вид. 2-ге, перероб. К.: Центр навчальної літератури, 2006. 438 с.
9. Поляков О.Є., Юсіна Г.Л., Євграфова Н.І. Цивільна оборона. Теоретичний курс: Учбовий посібник. Краматорськ: ДДМА, 2007. 280с.
10. Михайлюк В.О., Халмурадов Б.Д. Цивільна безпека: Навчальний посібник. Київ: "Центр учбової літератури", 2008. 158 с.
11. Надзвичайні ситуації та цивільний захист населення: Навчальний посібник/ За ред. С. П. Сонько/ Сонько С.П., Жупінас С.І., Пліщенко С.С та ін. Львів: "Магнолія 2006", 2009. 232 с.
12. Кучма М. М. Цивільна оборона (цивільний захист): Навчальний посібник/ 3-тє вид., виправ. і доп. Львів: "Магнолія плюс", 2009. 360 с.
13. Стеблюк М.І. Цивільна оборона та цивільний захист: Підручник/ 2-ге вид., переробл. К.: Знання, 2010. 487 с.
14. Основи цивільного захисту: Навч. посібник/ В.О. Васійчук, В.Є Гончарук, С.І. Качан, С.М. Мохняк. Львів: Видавництво Національного університету "Львівська політехніка", 2010. 417с.
15. Дії людини в умовах небезпечних подій. / за заг. ред. М.А. Скидана К.: КІМ, 2010. 148 с.
16. Цивільний захист: Конспект лекцій/ За ред. В.Є. Гончарука / В.О. Васійчук, В.Є. Гончарук, О.С. Дацько, С.І. Качан, О.І. Козій, В.В. Ляхов та ін. Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2011. 208 с.
17. Системи оповіщення цивільного захисту: навч. посіб. / П.П. Воробієнко, С.І. Білоусов. Одеса: ОНАС ім. О.С. Попова, 2012. 76 с.
18. Ядерна зброя (медичні аспекти) навч. посіб. / В.Ф. Торбін, В.В. Вороненко та ін. Тернопіль: ТДМУ, 2012. 192 с.
19. Безпека людини у сучасних умовах: Монографія / В.В. Березуцький, Н.Л. Березуцька, А.О. Богодист та ін. // за заг. ред. проф. В.В. Березуцького. Харків: ФОП Мезіна В.В., 2018. 208 с.
20. Домедична допомога в екстремальних ситуаціях та медичний захист населення в надзвичайних ситуаціях : Навчальний посібник для підготовки фахівців першого (освітньо-професійного) рівня, галузь знань 22 «Охорона здоров'я», спеціальність 227 «Фізична терапія, ерготерапія» (1 курс) (за загальною редакцією Волянського П.Б. та Гринзовського А.М.) / Гринзовський А.М., Волянський П.Б., Калашченко С.І. та ін.]. Київ : ІДУЦЗ, 2018. 216 с.
21. Охорона праці та цивільний захист: Підручник / О.Г. Левченко, О.І. Полукаров, В.В. Зацарний, Ю.О. Полукаров, О.В. Землянська. За ред. О.Г. Левченка. Київ: КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2019. 420 с.

5.2. Методичне забезпечення

1. Цивільний захист України: навчальний посібник / А.І. Ткачук А.І., О.В. Пуляк. Перевидання, доп. та перероб. Львів: Видавництво ПП "Новий Світ-2000", ФОП Піча С.В., 2023. 267 с. (16,625 д. а.)

5.3. Інформаційні ресурси (перелік інформаційних ресурсів)

Бібліотечна література, навчальний посібник з курсу в електронному варіанті, інформаційно-методичні матеріали до початку вивчення курсу,

1. Державна служба України з надзвичайних ситуацій - <https://dsns.gov.ua/>
2. Верховна Рада України – <https://www.rada.gov.ua/>
3. Кабінет Міністрів України – <https://www.kmu.gov.ua/>
4. Інформаційно-пошукова правова система «Нормативні акти України (НАУ)» <http://www.nau.ua/>.
5. Рада національної безпеки і оборони України – <https://www.rnbo.gov.ua/>.
6. Міністерство захисту довкілля та природних ресурсів України – <https://mepr.gov.ua/>.
7. Офіційний сайт Американського вулканічного товариства (англійською мовою) – <http://vulcan.wr.usgs.gov/>.
8. Північноатлантичний альянс (НАТО) <http://www.nato.int/>.
9. Постійне представництво України при ООН – <https://ukraineun.org/>.
10. Державна служба України з питань праці (Держпраці) – <https://dsp.gov.ua/>.
11. Міністерство освіти і науки України – <https://mon.gov.ua/>.

6. ПОЛІТИКА ЩОДО АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ

Політика щодо академічної доброчесності формується на основі дотримання принципів академічної доброчесності відповідно до Законів України «Про освіту», «Про вищу освіту», «Про наукову і науково-технічну діяльність», «Про авторське право і суміжні права», «Про видавничу справу», з урахуванням норм Положення «Про академічну свободу та академічну доброчесність в Центральнотуркменському державному університеті імені Володимира Винниченка».